

4. Манкоцеб, довідкова інформація. Офіційний веб-портал для агрономів. URL: <https://superagronom.com/substance/mankoceb-id17697>

5. Флутріафол, довідкова інформація. Офіційний сайт компанії «Агросфера». URL: <https://agrosfera.ua/ua/articles/funhitsidi-triazoly>

Abstract. It often happens that the establishment of one's own business in the agricultural sector faces many problems that arise at the initial stages or appear during the development process. The author offers to consider the main problems during the creation and formation of one's own business in the field of viticulture.

Key words: viticulture, problems, business, formation, training, development, attraction of customers, search for partners, barter.

УДК 338 (477)

DOI 10.31521/978-617-7149-78-0-61

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ ГАЛУЗІ В УКРАЇНІ: РИЗИКИ, ВИКЛИКИ ТА МЕТОДИ РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРОБЛЕМ

Конопляник Д.О., асистент

e-mail: konoplianyk@mnau.edu.ua

Скроб В. І., здобувачка вищої освіти

e-mail: skrobvalentina61@gmail.com

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація. У тезах розглядаються ризики, виклики, методи розв'язання проблем за допомогою технологій у продовольчій безпеці готельно-ресторанної галузі України після війни. Післявоєнне відновлення країни вимагає особливої уваги до продовольчої безпеки. Дослідження включає аналіз сучасних підходів та методів, які можуть бути використані для запобігання ризиків, які виникнуть у післявоєнний період.

Ключові слова: ситуація, Україна, готельно-ресторанна галузь, продовольча безпека, технології, розвиток.

Повномасштабне вторгнення російських військ на територію незалежної України, запровадження правового режиму воєнного стану та ведення активних бойових дій дуже сильно вплинули на життя усіх українців. У цей складний час необхідно адаптуватися до нових реалій, змінювати підходи до організації економіки, промисловості, соціальної сфери, знаходити нові шляхи створення й розвитку власного бізнесу. Не оминули негативні чинники й представників готельно-ресторанної галузі, які зазнали значних збитків, зіштовхнулися з переглядом підходів до власної діяльності. Виникли проблеми з організацією поточної роботи, плануванням та прогнозуванням діяльності й розвитку галузі

у майбутньому. Українські ресторатори вимушені займатися не стратегією вдосконалення своїх закладів, а лише плануванням на невеликий термін.

Як зазначає керівниця економічного відділу інформаційного порталу «24 канал» Дар'я Вереньова, «...сьогодні ринок ресторанного бізнесу зменшився приблизно на 25% порівняно з лютим 2022 року. У деяких областях падіння ринку становило понад 50% (Харківській, Миколаївській, Запорізькій, Луганській областях), у Київській, Одеській, Дніпропетровській областях – падіння до 30%. Разом з тим, у західних областях спостерігається позитивна динаміка: у Львові та області кількість ресторанів та кафе зросла приблизно на 30%, у Закарпатській, Чернівецькій, Івано-Франківській областях відзначено зростання приблизно на 20%» [1]. Таким чином, інвестори ресторанної галузі почали звертати більше уваги на міста та області Західної України, вважати ці території більш привабливими, соціально орієнтованими й економічно вигідними.

На думку кандидата економічних наук, доцента Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця Владлена Жукова, «...ресторанний та готельний бізнеси щодо прояву ризику мають свої відмінні риси. Здійснюючи свою діяльність, підприємство готельно-ресторанного бізнесу ставить цілком конкретні завдання – отримати певний прибуток, випередити конкурентів на ринку підприємств харчування чи готельного бізнесу, розширити мережу філій та інше, водночас розраховує витрати, які будуть потрібні для реалізації поставлених цілей та ефект від запропонованої стратегії розвитку на підприємстві. Таким чином, воно планує свою діяльність. Але, вибираючи ту чи іншу стратегію розвитку, підприємство може втратити свої кошти, тобто отримати суму меншу, ніж запланована, що зумовлено невизначеністю ситуації ресторані чи готелі. Отже ризиками, що визначають цю ситуацію, необхідно керувати» [2, с. 33-34]. Таким чином, суворі виклики сьогодення в ресторанному бізнесі пояснюються необхідністю швидко реагувати, підлаштовуватися під мінливу споживчу поведінку та постійно вдосконалювати ресторанний сервіс.

На думку авторів, розвиток різноманітних галузей економіки на Західній Україні відіграє важливу роль у відновленні інших регіонів та областей. Наприклад:

1. Західні області можуть поділитися з постраждалими регіонами запасами труб, запірної арматури, вимірювальних приладів, зварювальних апаратів та іншого обладнання, необхідного для ремонту та відновлення ГРС.

2. Кваліфіковані інженери, техніки та монтажники з західних областей можуть допомогти у відновлювальних роботах, передаючи свої знання і досвід.

3. Фахівці з різних областей можуть спільно розробляти плани відновлення ГРС, враховуючи специфіку кожного регіону та пріоритетність завдань.

4. Західні області можуть поділитися з колегами з інших регіонів своїм досвідом у сфері експлуатації та ремонту ГРС, а також інноваційними технологіями та методами.

5. Організація спільних навчальних програм та семінарів для підвищення кваліфікації працівників ГРС у постраждалих регіонах, зокрема:

- надання тимчасового житла та гуманітарної допомоги працівникам ГРС з постраждалих регіонів;

- логістична підтримка у доставці обладнання та матеріалів;

- сприяння у залученні інвестицій та міжнародної допомоги для відновлення ГРС. Це також дійсно важливо.

На думку доктора економічних наук, професора Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця Оксани Давидової, «...одним із найбільш актуальних напрямів розвитку підприємств є розроблення та впровадження інноваційної системи управління. Історична хронологія свідчить про те, що майже на всіх етапах виникнення економічних криз були розроблені та впроваджені інноваційні економічні теорії, погляди, розробки, за допомогою яких підприємства відновлювали свою роботу, розширювалися та завойовували нові ринки» [3, с. 23].

Варто звернути увагу на те, що спеціалісти й представники готельно-ресторанної галузі мають активно застосовувати весь потенціал інформаційно-комунікативних технологій і комп'ютерних засобів задля розвитку галузі й розширення власного бізнесу. Як зазначає здобувачка освіти спеціальності «Готельно-ресторанна справа» Державного університету «Житомирська політехніка» Леонова Б., «...сьогодні в готельній індустрії використовують багато новітніх інформаційних технологій: глобальні комп'ютерні системи резервування, інтегровані комунікаційні мережі, мультимедійні системи, інформаційні системи менеджменту та ін.» [4, с. 269]. У першу чергу, рекомендується представникам готельної та ресторанної галузі створити власний сайт та сторінки у популярних соціальних мережах, наповнити їх усіма необхідними елементами, по-друге – розпочати активну інформаційну та рекламну кампанію, по-третє – залучити спеціалістів ІТ галузі, які займуться ефективним регулюванням комп'ютерних та мережевих процесів, забезпечать цифровий захист і подальший розвиток готельно-ресторанного бізнесу.

Необхідність впровадження інновацій у сфері готельно-ресторанного бізнесу стимулює конкурентну боротьбу, додаткові умови та вимоги ринку. Уподобання споживачів є мінливими, на це також варто звертати увагу. На думку кандидата педагогічних наук, доцента Київського національного університету культури і мистецтв Юлії Земліної, «...розуміння готельної справи з точки зору її соціального наповнення полягає у задоволенні специфічних потреб споживачів: іноземних та вітчизняних громадян, пасажирів різних видів транспорту, ділових людей, представників уряду та урядових делегацій, осіб, що перебувають у відрядженнях, місцевого населення різних вікових груп та зайнятості у національному господарстві» [5, с. 127].

На думку авторів, цікавими є думки та пропозиції доктора економічних наук, професора Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця Оксани Давидової, «...для підтримання та розвитку ресторанного господарства в Україні необхідно передбачити такі важливі заходи: підтримка з боку держави (законодавча, податкова систем та ін.);

керівникам закладу ресторанного господарства забезпечити гнучкість роботи підприємства, здатність швидко адаптуватися до кризової ситуації та змін споживчих запитів; розроблення і впровадження інноваційних технологій, що нададуть змогу вивести заклад із кризового стану і забезпечити ефективну його діяльність» [6, с.29].

Автори мешкають на півдні України, добре знайомі з готельно-ресторанною індустрією регіону. Головними аспектами, на які необхідно буде звернути увагу після закінчення активних бойових дій та післявоєнного відновлення є такі:

1. Допомога готелям та ресторанам, що постраждали через війну (фінансова допомога, зниження податків та орендної плати).
2. Відновлення інфраструктури для покращення доступності та зручності регіону для туристів.
3. Рекламні кампанії для залучення відвідувачів до регіону.
4. Співпраця з міжнародними організаціями для отримання допомоги.
5. Навчання та перепідготовка співробітників готельно-ресторанної сфери.

Останній пункт заслуговує особливої уваги, оскільки якісно підготувати нові кадри для роботи у сфері готельно-ресторанної справи є завданням багатьох закладів вищої освіти. Необхідно оновлювати навчальні та методичні матеріали, враховувати специфіку роботи у цій галузі, звернути увагу на підвищення морально-психологічної стійкості молодих спеціалістів, їх здатності активно братися до праці, відновлювати готельно-ресторанну справу й туризм на довоєнний рівень.

Список використаних джерел:

1. Вереньова Д. Ресторанний бізнес під час війни: де найбільш інтенсивно відкриваються нові заклади. Офіційний сайт новин «24 канал. Бізнес». URL: https://24tv.ua/business/restoranniy-biznespid-chas-viyni-vidkrittya-restoraniv-ukrayini_n2151721.
2. Жуков В. Управління ризиками в готельно-ресторанному бізнесі. В.Жуков. *Сучасні тенденції розвитку індустрії гостинності* : зб. тез доп. III Міжнар. наук.-практ. конф. (6 жовтня 2022 року, м.Львів). – Львів: ЛДУФК імені Івана Боберського, 2022. – 430 с. URL: <https://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/33238>
3. Давидова О. Концептуальні напрями виходу з кризи закладів ресторанного господарства. О. Давидова. *Сучасні тенденції розвитку індустрії гостинності*: зб. тез доп. III Міжнар. наук.-практ. конф. (6 жовтня 2022 року, м. Львів). – Львів: ЛДУФК ім. І. Боберського, 2022. – 430 с. URL: <https://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/33238>
4. Леонова Б. Ефективність інновацій у сфері готельно-ресторанного бізнесу. Б. Леонова. *Сучасні виклики сталого розвитку бізнесу*: зб. тез доп. III Міжнар. наук.-практ. конф. (3-4 листопада 2022 року, м. Житомир). – Житомир: Державний університет «Житомирська політехніка», 2022. – 318 с.
5. Земліна Ю. Тенденції розвитку готельного бізнесу України / Ю. Земліна, О. Ліфіренко. *Ресторанний і готельний консалтинг. Інновації*. – 2019. – Т. 2, № 1. – С. 121-131.
6. Давидова О. Основні тенденції функціонування закладів ресторанного господарства в сучасних умовах. О. Давидова, Т. Хаустова. *Сучасні тенденції розвитку індустрії гостинності*: зб. тез доп. III Міжнар. наук.-практ. конф. (6 жовтня 2022 року, м. Львів). – Львів: ЛДУФК ім. І. Боберського, 2022. – 430 с. URL: <https://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/33238>

Abstract. Theses consider risks, challenges, methods of solving problems with the help of technologies in food safety of the hotel and restaurant industry of Ukraine after the war. Post-war reconstruction of the country requires special attention to food security. The study includes an analysis of modern approaches and methods that can be used to prevent risks that will arise in the post-war period.

Keywords: situation, Ukraine, hotel and restaurant industry, food safety, technologies, development.

УДК 330.31

DOI 10.31521/978-617-7149-78-0-62

ВІДНОВЛЕННЯ БІЗНЕС-ІНФРАСТРУКТУРИ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА УКРАЇНИ У ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД

Кормишкін Ю.А., д-р екон. наук, професор

e-mail: kormyshkinya@mnaui.edu.ua

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація. Досліджено основні проблеми аграрних підприємств у воєнний період. Обґрунтовано важливість відновлення бізнес-інфраструктури аграрного підприємництва та запропоновано стратегічні джерела фінансування її відновлення.

Ключові слова: відновлення, проблеми, джерела фінансування, післявоєнний період.

Війна без сумніву нанесла нищівного удару по бізнес-інфраструктурі аграрного підприємництва, в результаті чого вона потребуватиме залучення фінансових ресурсів в першу чергу. Варто відмітити, що аграрні підприємства являються основними суб'єктами забезпечення продовольчої безпеки нашої країни у період війни та стануть основними суб'єктами післявоєнного відновлення України. Діяльність підприємств аграрного сектора нерозривно пов'язаний з конкретною територією, роботу на якій неможливо відкласти на необмежений термін або перенести на інший час. Поряд з цим, на аграрному ринку відчутний дефіцит робочої сили, пального, добрив та оборотних коштів, яких не вистачає через обмеження банківського кредитування [1]. Крім того, чималі логістичні проблеми стали викликом для аграрних підприємств у військовий період, а саме: блокування морських портів, традиційні маршрути транспортування не функціонують належним чином, пріоритетним пропуском через митний кордон користуються гуманітарні та військові постачання, руйнування складських приміщень, тощо [2]. Водночас, релоковані аграрні підприємства також потребують нових виробничих та складських приміщень, житла для своїх співробітників, фінансової підтримки для оплати оборотних витрат і закупівлі сировини, та обладнання.

Українська влада та її міжнародні партнери приймали різноманітні заходи для підтримки аграрного сектору та відновлення його бізнес-інфраструктури в період військового конфлікту. За оцінками різних фахівців, не заважаючи на військові дії на території України, аграрні підприємства володіють високими